

1888 IV, 15

L. 1888

n: 46.

KANTTEEKENINGEN

OP DE BROCHURE:

„DE OPLEIDING DER COMPAGNIE”

VAN

A. J. PRINS.

Kapitein bij het 4de Regiment Infanterie,

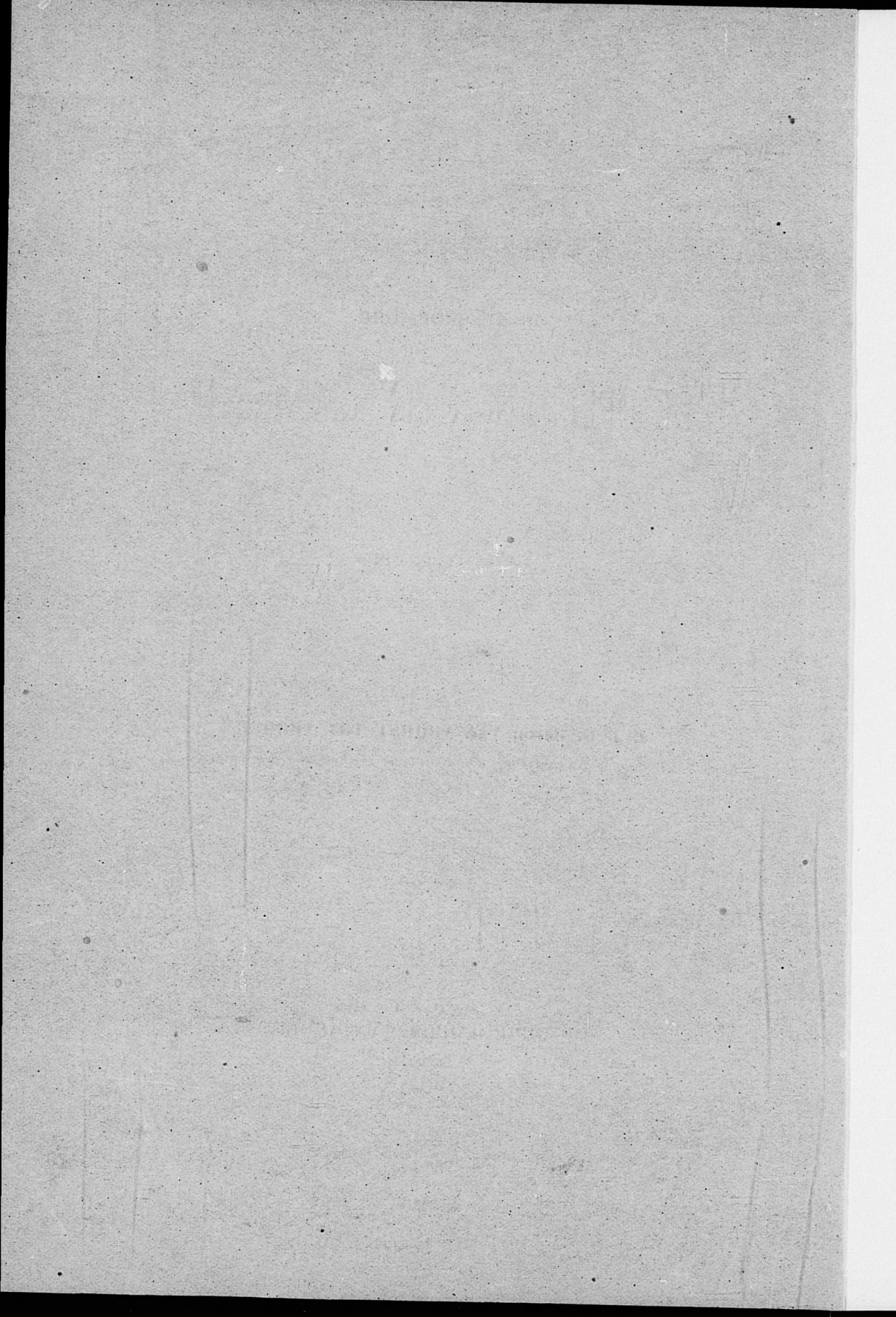
DOOR

J. J. G. Baron VAN VOORST TOT VOORST,

Bataljons-Adjutant bij het Regiment Grenadiers en Jagers.

—♦—
’S-GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
1888.

Br. 1888 IV 15.

KANTTEKENINGEN

OP DE BROCHURE:

„DE OPLEIDING DER COMPAGNIE”

VAN

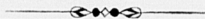
A. J. PRINS,

Kapitein bij het 4de Regiment Infanterie,

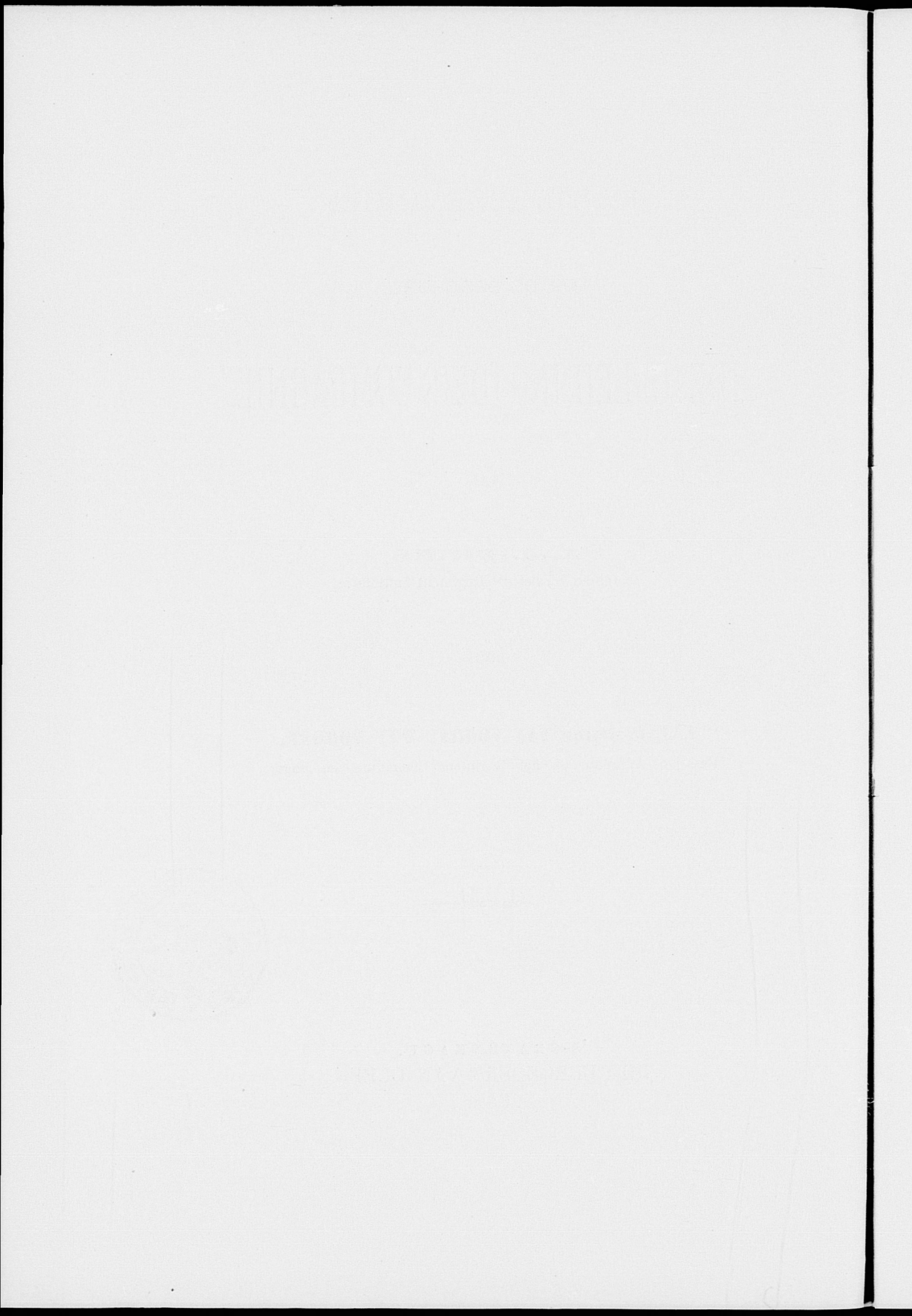
DOOR

J. J. G. Baron VAN VOORST TOT VOORST,

Bataljons-Adjudant bij het Regiment Grenadiers en Jagers.

'S-GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
1888.

Na het lezen der brochure over de opleiding der compagnie door den Kapitein A. J. PRINS werd door ons de vraag gedaan : Was het onderwijs dat de laatste jaren bij de Regimenten Infanterie gegeven werd dan werkelijk zoo onvoldoende, dat door de gevolgde methode niet meer voldaan kan worden aan de eerste alinea's der reerutenschool? Of waren er belemmerende bepalingen welke in dezen de handen bonden van hen bij wie de verantwoordelijkheid berustte? Wij gelooven dit niet, want ware dit zoo, dan zou in den herdruk der hier genoemde school van dit jaar met de daarin opgenomen wijzigingen ook zeker het volgende zijn weggelaten :

„De Regimentscommandant is verantwoordelijk voor het „onderricht der onder zijne bevelen staande Officieren, onder „officieren en manschappen, alsmede voor den behoorlijken „staat van slagvaardigheid, waarin het Regiment te allen tijde „moet worden onderhouden. Hij regelt de instructie en zorgt „daarbij, dat aan allen, op wie ten deze verantwoordelijkheid „rust, de noodige tijd en gelegenheid tot zelfstandig handelen „worden gegeven, om zich van die verantwoordelijkheid te „kunnen kwijten, en hij vordert van hen die uitkomsten, welke „door oordeelkundig onderricht en ijver kunnen worden ver- „kregen.” Alzoo geeft dit reglement den Regiments-Commandant de vrijheid om voor zijn Regiment die methode van opleiding

te volgen, welke daarvan de slagvaardigheid bevordert en kan van ieder zijner ondergeschikten die met eenige opleiding, van welken aard ook, belast is, of door hem daarmede belast wordt, die uitkomsten vorderen, welke een oordeelkundig onderricht, gepaard aan ijver, kunnen geven. De Bataljons-Adjutanten geven volgens de recrutenschool het onderricht aan de recruten. Waren nu de resultaten dier opleiding niet goed, voldeden zij niet aan de eischen welke van een oordeelkundig onderricht gevorderd konden worden, dan waren óf de betrokkenen onberekend voor hun taak óf wel de opleidingswijze deugde niet. Volgens onze meening zouden, zoo dit laatste het geval was, de Regiments-Commandanten, om de slagvaardigheid van hun Regiment te bevorderen, al sinds jaren hierin verandering hebben uitgelokt, en zoo het eerste voorkwam, ook wel handelend hebben weten op te treden.

Maar is het onderricht dan niet slecht of minder doelmatig, waartoe dan de brochure van den Kapitein PRINS? Wij gelooven werkelijk dat er in die brochure veel is wat aanbeveling, navolging, althans stellig overweging verdient, doch wij gelooven ook dat wel wat te veel rekening wordt gehouden met hetgeen in den vreemde gezien is en daardoor het goede, dat in eigen omgeving aanwezig is, miskend wordt. Dat men het goede neemt waar men het krijgen kan; dat men bijvoorbeeld, nu de Compagnie het Bataljon als gevechtseenheid verdrongen heeft, streeft naar meerdere samenhang in de Compagnie en die reeds bij de eerste opleiding zoekt aan te kweeken, dat alles is even natuurlijk als plichtmatig. Maar dat men daarbij redenen opgeeft welke minder waardeerend zijn voor hen, die tot nu toe een bepaald stelsel van opleiding volgden; dat men daarbij te hooge verwachtingen opwekt, waarvan de teleurstellingen niet zullen uitblijven, dat alles is noch billijk, noch gewenscht. Overdrijving schaadt altijd en door dit te veel te doen streeft men het doel voorbij. Naar onze bescheiden meening zoo ook hier. Alvorens de brochure in hoofdzaak, voor *zooverre zij den werkring van den Bataljons-Adjutant behandelt*, te

bespreken, releveeren wij hetgeen door ons in den *Militairen Spectator* den 25 April 1885 geschreven werd, om te doen uitkomen dat ook wij voorstanders der zoogenaamde Compagnies-Instructie zijn. Wij schreven o. a. toch: „De manschappen „eener zelfde Compagnie moeten o. i. weten, dat zij hunne „militaire vorming danken aan de Officieren en het verdere „kader hunner Compagnie; zij moeten gevoelen, dat hun kapitein „en hunne luitenants door hunne persoonlijke eigenschappen „de geschiktheid hebben om hen aan te voeren; zij moeten „het denkbeeld met zich dragen, dat zij, als zij aanvoerders „moesten kiezen, de keuze op hunne officieren zouden laten „vallen enz. En al die moreele invloeden, die noodzakelijke samen- „hang wordt niet verkregen, als de troep van daag exerceert onder „commando van Kapitein A, morgen onderwezen wordt in de „dienstvoorschriften door Kapitein B enz. Maar wel ontwikkelt zij „zich gaandeweg, wanneer de miliciens van af het oogenblik hunner „indiensttreding steeds bij *alle diensten* in aanraking komen met „het kader hunner compagnie. Juist omdat voor vele compagniën „zulk een zelfstandige werkkring is weggelegd, moet in vreedestijd „alles gedaan worden om haar moreele kracht tot een maximum „op te voeren. De onderlinge band, die uitsluitend zijn ontstaan „dankt aan het Reglement van Krijgstucht, wordt te velde „spoedig, bij rampspoeden zeer zeker verbroken, enz.”

Hieruit blijkt duidelijk, dat ook wij de miliciens van af den dag hunner inlijving geheel aan hunne natuurlijke leiders wenschen te zien toevertrouwd. Wij wenschen dit echter niet omdat, zooals de Kapitein PRINS zegt, door eene tweehoofdige leiding — Compagnies-Commandant en Bataljons-Adjudant — eene zorgvuldig opvoeding van den man zooal niet belet, dan toch geenszins in de hand wordt gewerkt; wij wenschen dit evenmin omdat de uitkomsten, zelfs die van de recrutenschool, daardoor worden geschaad en wij wenschen dit allerminst omdat die uitkomsten in denzelfden tijd minder *moeten* zijn dan bij één-hoofdige leiding mogelijk is (blz. 41), — maar wij wenschen dit ter verhooging van de moreele kracht, van den innigen

samenhang van de compagnie, van de meerdere kennis welke Officieren en kader van hunne ondergeschikten opdoen.

Wij wenschen dit omdat het ons voorkomt een natuurlijk recht te zijn, dat aan den Compagnies-Commandant onthouden wordt. Niet de kwestie van betere resultaten, niet het breed uitmeten der veelhoofdige leiding, maar alleen omdat de compagnie als gevechtseenheid kunnende optreden, er niemand meer belang bij heeft dan de Compagnies-Commandant om in alle opzichten zijne ondergeschikten te kennen, — hun aanleg, ijver en karakter te leeren beoordeelen. Hij moet weten op wie hij in alles en onder alle omstandigheden kan rekenen. Alleen herhaald persoonlijke aanraking met zijne compagnie leert hem dit. Geldt dit den Kapitein, niet minder is zulks van toepassing op het overige kader der compagnie. En wanneer leert men den man beter kennen dan in zijn reerutentijdt?

Gaan wij nu na wat de geachte schrijver zegt over de opleiding. Op bladz. 37 wordt onder A gezegd:

Waarin de opleiding volgens de bestaande voorschriften bestaat en hoe zij is geregeld?

„Van oudsher wordt het zoogenaamde „*afexerceeren*” als het „einde van den reerutentijdt beschouwd.

„Volgens de Inleiding der Reerutenschool houdt de man dan „ook feitelijk op reerut te zijn, zoodra de Regiments-Commandant op voordracht van den Bataljons-Adjutant beslist, „dat hij in die school genoegzaam is onderwezen om in de „compagnieschool over te gaan. Of hier de 1ste Afdeeling „alleen, dan wel ook de 2de Afdeeling dier school wordt „bedoeld, is niet recht duidelijk.”

Hierop teekenen wij aan, dat die duidelijkheid, nl. het onderwijs in de geheele compagnieschool, o. i. blijkt uit een aantal bladzijden der hier genoemde Afdeeling; steeds wordt daarin van *reeruten* gesproken. Het zoogenaamde *afexerceeren* wil, volgens onze meening, dan ook *niet zeggen*, dat de reerut

een bruikbaar infanterist is geworden maar *alléén* dat hij de noodige ontwikkeling heeft gekregen, om met vrucht de nog niet beoefende reglementen en voorschriften te kunnen volgen. Hij *blijft recruit*, al heeft hij bij den Bataljons-Adjutant de recruten-school doorloopen. Juist de 2de Afdeeling compagnieschool pleit voor deze opvatting.

In punt 1 (bl. 38) wordt er een soort grief van gemaakt, dat de Bataljons-Adjutant ook veelal het onderricht in het salueeren geeft, niettegenstaande dit tot de taak van den Compagnies-Commandant behoort. Daargelaten dat juist in den beginne, wanneer de recruit zich in het openbaar vertoont, hij al dadelijk dezen eersten militairen plicht zal te vervullen hebben, kan een wederzijdsch steunen, bij de tot heden gevolgde opleiding, niet anders dan gewenscht zijn. Verder breekt het het eentonige (bl. 49) der oefening.

Punt 2 wijst op de *Algemeene bepalingen der Handleiding voor de gymnastische oefeningen*, waarin gezegd wordt dat de recruten daags één uur gymnastiek onder den Compagnies-Commandant moeten beoefenen, terwijl de Bataljons-Adjutant, volgens de Inleiding der Recrutenschool, ook bij den aanvang der exercitiën in die school eenige gymnastische oefeningen, doch zonder commando's, moet doen uitvoeren. Ook hierdoor verkrijgt men een gewenschte afwisseling en worden spieren en gewrichten geoefend. Twee- of meerhoofdige leiding zullen hierbij niet schaden. Compagnies-Commandant en Bataljons-Adjutant handelen toch volgens hetzelfde voorschrift en van dezen laatsten is toch niet te verwachten, dat hij bij zijn onderricht den eersten zal tegenwerken.

Het in punt 3 aangegevene, n.l. het werktuigelijk tirilleeren (signalen), wordt bij de Regimenten Infanterie verschillend opgevat. Er zijn er die, nadat de recruten bij den Bataljons-Adjutant in de recruten-school zijn afgeëxerceerd, voor dezen Officier eenige namiddagoefeningen bestemmen voor dit onderwijs.

Er zijn er echter ook die dit onderricht vóór het afexerceeren doen geven. O. i. doet dit echter niets ter zake.

Het zijn toch *recruten*, die al of niet afgeëxerceerd, dit

onderwijs krijgen. Ter wille der afwisseling en om der volledigheidswille worden de signalen vrij algemeen door den Bataljons-Adjudant, staande het onderricht, onderwezen.

Over de punten 4, 5 en 6 als geldende het onderwijs dat uitsluitend door den Compagnies-Commandant gegeven wordt, treden wij niet in beschouwingen, evenmin over het resumé van bl. 39, als zijnde in hoofdzaak eene nadere beschrijving van het in de voorgaande bladzijden geschrevene. Het volgende is eene opgave van hetgeen de man na afgeëxerceerd, alvorens bruikbaar te zijn, nog leeren moet. Ook dit geldt den Bataljons-Adjudant niet rechtstreeks, vandaar dan ook, dat wij komen op:

*B. Wat zijn de gebreken dier regeling en waaraan
zijn ze te wijten?*

1°. „Dat door de tweehoofdige leiding eene zorgvuldige opvoeding van den man zooal niet belet, dan toch geenszins in de hand gewerkt of verzekerd, in ieder geval de invloed van den natuurlijken chef op de vorming van zijne onderhebbenden beperkt wordt; dat die vorming niet geheel in de macht van den Compagnies-Commandant is, hij er daarom niet voor verantwoordelijk is te stellen, in zekeren zin zelfs eene onbilijkheid tegenover hem wordt begaan.

„Na al hetgeen wij dienaangaande bij onze beschouwingen over de opvoeding van den man hebben opgemerkt, vooral wat betreft den invloed, dien de recruitentijd — de practische instructie — daarop oefent, schijnt verder betoog dezer stelling geheel overbodig.”

Wat hier door tweehoofdige leiding bedoeld wordt is ons niet recht duidelijk. Wanneer er b. v. van onderwijs in de Algemeene geschiedenis sprake was dan zouden wij ons twee onderwijzers kunnen denken, waarvan de een den leerling vele jaartallen en namen laat leeren, om hem later de feiten, zooals zij werden opgeteekend, gemakkelijker te doen onthouden, terwijl de andere noch aan namen, noch aan jaartallen waarde hechtende, slechts het oog gevestigd

heeft op de groote maatschappelijke ontwikkeling, op vorsten en volken alleen lettende, voor zooverre zij daarop van invloed waren. Overtuigde men zich dan na zekeren tijd van de resultaten van dit onderwijs, dan zou tweehoofdige leiding, als wij het zoo eens noemen mogen, zeer zeker blijken. Maar hier, waar het het onderwijs in de recrutenschool geldt, vinden wij het betoog over de tweehoofdige leiding meer gezocht dan steekhoudend.

Na een zeker tijdstip moet de recrutenschool, hetzij alléén, hetzij met meer reglementen en voorschriften, met vrucht beoefend blijken te zijn. Op dat tijdstip moet dan een bepaald reglement op zeer bepaalde wijze worden uitgevoerd. Over de wijze van uitvoering is geene opvatting denkbaar, zij is reglementair voorgeschreven.

Nu kan men, door eigen ondervinding geleerd, of zich die van anderen benuttende, de eene paragraaf of het eene artikel wat vroeger of later onderwijzen; in hetgeen onderwezen moet worden is echter geene verandering te brengen. De positie van den reeruit blijft *de positie*, onverschillig of de Compagnies-Commandant, de Rekruten-Officier of de Bataljons-Adjudant de leider is. Wat de, in het zelfde punt bedoelde, beschouwingen over de opvoeding of vorming van het moreel betreft, hier loopen onze wegen al dadelijk samen. Met veel, wij zouden haast zeggen met onverdeeld genoegen lezen wij de misschien wat al te ideale wenken welke de schrijver hier voor de opvoeding of vorming van het moreel geeft. Toch, hoe meer de man in dien zin wordt onderwezen, hoe meer hij in eenvoudigen, bevattelijke vorm zijne zedelijke plichten leert, hetzij men ze hem vertelt, hetzij ze hem worden voorgelezen en toegelicht, des te eer zal hij zoo al geen liefde voor, dan toch berusting in zijn stand hebben. En het is stellig waar dat de minder ontwikkelden vatbaarder voor indrukken van moreelen aard zijn, naarmate deze hun met meerder overtuiging gegeven worden.

Keeren wij nu terug naar het 2de punt, dan vinden wij daar gezegd: „dat ook de uitkomsten van alle oefeningen, zelfs van

„die in de recrutenschool, door de tweehoofdige leiding worden „geschaad; dat die uitkomsten in denzelfden tijd minder *moeten* „zijn dan bij éénhoofdige leiding mogelijk is.”

Behalve het moreel en den ijver wordt, tot staving van het in punt 2 beweerde betoogd, dat gelijdelijke, stelselmatige ontwikkeling van het fysiek, hoogst gunstig werkt op het vermogen, de geschiktheid van den man, het leeren en uitvoeren van lichaamsbewegingen als exerceeren, enz.

Wie zal hier niet gaarne met den schrijver meegaan, waar deze de geleidelijke fysieke ontwikkeling verlangt als voorafgaande aan, of gelijken tred houdende met het onderricht in het exerceeren.

In strijd echter met het geschrevene, veroorloven wij ons te constateeren, dat, althans wat het Regiment Grenadiers en Jagers aangaat, wel degelijk rekening wordt gehouden met de gymnastische oefeningen, als het middel, om het exerceeren gemakkelijk te leeren. Niet alleen vóór den aanvang der oefeningen in het exerceeren, maar om de 10 à 15 minuten tijdens de exercitiën hebben de stelselmatige oefeningen van spieren en gewrichten plaats. In de eerste week van het onderwijs gebeurt dit in nog meerdere mate en wordt de zoogenaamde hanenpas als voorbereiding van den reglementairen pas beoefend. Zuivere gymnastiek dus. Dat de recruten hierbij in klassen van 6 à 10 man zijn ingedeeld zal toch aan de waarde der gymnastische oefeningen niets afdoen. De onderwijzer doet hetgeen door hem verlangd wordt voor, en ieder tracht het voorgedane na te doen. Is het niet begrepen, dan wordt het weer voorgedaan enz. *Gelijkheid* wordt niet gevorderd, alleen het vlug vooruit brengen van het gestrekte been, het plat neerzetten der voeten op de plaatsen waar zij, na vooruitgebracht te zijn, wijzen; geen stampen dat buiging der knieën vordert en daardoor den pas minder veerkrachtig doet schijnen, doch het onderwijs alleen gericht naar de uitvoering van den voorgeschreven pas, welke na de gymnastische voorbereiding in het einde van de 2de week dan ook al dadelijk in den daarvoor vastgestelden tijdmaat en

bepaalde lengte kan onderwezen worden. Alsdan tracht men den pas te doen maken zooals de schrijver hem op blz. 63 en 64 beschrijft en zooals de velen, die met ons in 1864 en later hunne opleiding bij het Instructie-Bataljon ontvingen zich zullen herinneren, hoe hij toen reeds onder leiding van een Rekruten-Officier door den Sergeant SMIT (algemeen bekend onder den naam van „OUDE PEUT”) van de korporaals-titulaire, onderwijzers der jongelingen, bij het onderwijs gevorderd werd.

Wij stemmen volkomen toe dat, zoo men afgeëxerceerde manschappen (hoeveel tijd is er sinds dat afexerceeren verlopen) ieder afzonderlijk voor zich laat defileeren men dan ontwaren zal dat houding en gang bij velen aanmerkelijk te wenschen overlaten. Maar niemand zal toch meenen in 3 of 6 maanden een blijvend sierlijke houding te kunnen verzekeren aan menschen, die tot hun 20ste jaar geloopt hebben in allerlei maatschappelijk gareel. En aangenomen dat dit kon, dan behoort aanhoudend toezicht haar te bewaren. De instructietijd is met het oog ook hierop als het ware een verjongingskuur voor het geheele kader. Dat defileeren dus van afgeëxerceerde manschappen, ieder op zich zelf, bewijst niets. Laat een geheel Regiment, man voor man achter elkaar voorbijtrekken en allen, zonder onderscheid, zullen, zoo zij dezen flankmarsch uitvoeren, bij het afexerceeren, de knie gestrekt houden, de punt van den voet naar beneden en den voet plat op 75 cM. neerzetten; doch laat ieder man van datzelfde Regiment u afzonderlijk tegenkomen dan is er *geen een*, die den reglementairen pas uitvoert. Noch gymnastiek-onderwijzers, noch wie ook, zullen in natuurlijken gang het, als 't ware kunstmatig beoefende, overnemen. In rij en gelid krijgt men dit gemakkelijk gedaan, bij den enkelen man echter niet langer dan de wil van den meerdere dit verlangt.

Het ligt in den lichaamsbouw van den mensch om het eerst den hiel op den grond te zetten, terwijl de punt van den voet te eerder den grond zal raken, naarmate de hakken van

zijn schoeisel kleiner zijn. Ik heb nog nooit iemand gezien — militair of burger — die in zijn natuurlijken gang de geheele voet plat en vlak neerzette en wanneer men zich de moeite wil geven hierop te letten, kan men zich van deze waarheid overtuigen.

Zij die op sloffen loopen komen den natuurlijken gang het meest nabij en toch raakt de hiel nog het eerst den grond. Juist omdat de heer PRINS — en terecht — zooveel waarde hecht aan den pas, bleven ook wij daarbij zoo lang stil staan. Niet aan de wijze van onderricht, maar aan den natuurlijken gang van den mensch (een gevolg van diens lichaamsbouw), welke opvoeding en onderwijs kunnen verbeteren doch niet veranderen, meenen wij den grief des schrijvers te moeten wijten.

Aangezien de opmerkingen op blz. 44 ook zijdelings den Bataljons-Adjutanten raken, releveeren wij ook deze. De schrijver toch zegt: „welken indruk moet het ook op den man „maken als de twee leiders daarbij (eerste oefeningen in het „aanleggen enz.) verschillende eischen mochten stellen?”

Wij kennen geene andere eischen dan de voorgeschreven. De recrutenschool en het voorschrift betreffende de wapenen en schietoefeningen zijn hier zoo bepaald mogelijk. Hoe dan ook de onderwijzer, of leider, of hoe men den met het onderricht belasten noemen wil, iets anders kan onderwijzen dan het voorgeschrevene, is ons onverklaarbaar. Wij kunnen ons derhalve van *dien indruk* moeielijk eene voorstelling maken. En waaraan die tweehoofdige leiding, iets verder weer de te weinige afwisseling, wordt geweten, meenen wij, voor zooverre ook weer het Regiment Grenadiers en Jagers betreft, te moeten opmerken, dat daarbij, bij alle Bataljons steeds naar afwisseling gestreefd wordt; eene afwisseling welke bij eene oordeelkundige toepassing der recrutenschool, gymnastiek, groeten en rusten wel degelijk te verkrijgen is.

Verder wordt gezegd: „Tot welke dwaze toestanden men „dan ook thans door het stelsel van twee leiders kan geraken, „blijkt uit de bepaling van het vroegere schietvoorschrift,

„evenals in Deutschland, een deel van de morgenoefening „aan voorbereidende schietoefeningen te wijden, zoodra de „recruten de lading hadden beoefend. In vele garnizoenen „moesten nu de Compagnies-Commandanten de recruten, die „2½ uur recrutenschool hadden beoefend, aan de kazerne op- „wachten, om die vermoeide manschappen ½ à ¾ uur onder- „richt te geven in de belangrijkste van allen -- de voorbereidende „schietoefeningen. Welke ijver daarbij van kader en recruten „was te wachten, ligt voor de hand.”

Wij vinden dit een minder gelukkig gekozen voorbeeld. Zulke toestanden kunnen, onder welk stelsel ook, uit gemak- zucht, onoordeelkundige opvatting, weinig takt enz., dagelijks voorkomen. Zij die zoo handelden, als de Kapitein PRINS dit beschrijft, zouden, wanneer zij in alles aan zich zelf werden overgelaten, zeker geen goed geoefende Compagnie comman- deeren. Het geeft mij, hoewel ongevraagd, de gelegenheid om te wijzen op het verkeerde, dat er in gelegen is, in de reglementen en voorschriften wijzigingen op te nemen, waarover zij, die met de uitvoering belast zijn, niet van te voren zijn geraadpleegd (1). Dat de man, die 8 à 10 maanden lang tweemaal daags 2 à 2½ uur achtereen recrutenschool exerceert, in zekeren zin afgestompt en tot machine gemaakt wordt, is (blz. 46) wel mogelijk, vooral als er niet of weinig voor afwisseling wordt gezorgd, doch tusschen 8 à 10 maanden zooals in Deutschland en 10 weken (bij de Grenadiers en Jagers 7 à 8) is nog al veel verschil. Afstomping bij ons vreezen wij dan ook volstrekt niet. Vóór dit ziekteverschijnsel zich kan voordoen is de patient reeds lang naar zijne haardstede teruggekeerd, of maakt zich

(1) Wij denken hier b. v. aan de 3de beweging van het *afzetten* van het geweer uit de positie van *op schouder* of *over*.

Nu moet het geweer *zonder stooten* worden neergezet, het mag n. l. niet meer door de hand glijden. Men heeft de geweren bij het neerzetten willen sparen en nu blijkt in de practijk, dat het neerzetten, bij recruten vooral, veel harder dan vroeger plaats heeft. De pink evenals de vingers van de rechterhand werkten vroeger remmend, nu niet meer!

misschien al haast weer gereed om voor de herhalingsoefeningen terug te keeren. Neen, wij zijn overtuigd dat de minder gunstige resultaten, vooral in den beginne bij den velddienst, niet aan afstomping, evenmin aan onvoldoenden ijver of takt van de onderwijzers, te wijten zijn. Vooreerst wijten wij dit aan de weinige zelfstandigheid van den man — een gebrek zoo velen eigen, — die bij den velddienst al dadelijk in het oog valt; zoolang de betrokkene toch het lesje kent, gaat het, doch zoodra als iets daar buiten staat, is het mis.

Veel oefening en veel welwillendheid verminderen dit gebrek gaandeweg. Er is echter meer. De taal welke de onderwijzers spreken, wordt dikwijls niet voldoende begrepen. Vooral geldt dit de eerste paar weken van het onderwijs. Aanhoudend komt het gedurende dien tijd dan ook voor, dat men bij den man aan onwil zou denken. Na echter een paar maal met andere woorden tot hem gesproken te hebben, blijkt het dat hij de bedoeling verkeerd begrepen had.

Wij stellen ons dan ook weinig van het onderwijs in den velddienst en in het verspreide gevecht voor, zooals in punt 6 blz. 74 in de 1ste week van den recruitentijd al onderwezen moet worden. Behalve de stedelingen en de recruten uit de Hollandsche provinciën, zullen vele boerenjongens den onderwijzer niet begrijpen. Doet men hem echter eene beweging voor, b.v. het „rechtsom keert” maken, dan kan hij dat *zien* en leert al gaandeweg met de exercitie tevens de taal. Men schatte die „taal” vooral niet gering. Ons zijn voorbeelden van ontwikkelde jongelieden bekend (zij waren 8 dagen in dienst), die door een meerdere zeer onaangenaam bejegend werden, omdat zij niet in front zaten, noch den looppas aannamen, toen dit gelast werd. De uitdrukking „in front zitten” was even onverstaanbaar voor den betrokkene, als de beteekenis van het woord „looppas”. Dat dit onverstandig van den meerdere was spreekt van zelf, maar het bewijst dat het kader bij den mindere de beteekenis van vele uitdrukkingen als bekend veronderstelt, waarvan later het tegendeel blijkt. En nooit

komt dit meer uit dan gedurende de eerste 14 dagen van het onderricht. Nu zijn wij verder de meening toegedaan dat niets zoo zeer de discipline bevordert dan de stramme exercitie. In het gelid toch voelt de man steeds het oog van den meerdere onafgebroken op zich gevestigd; geen duim te veel voor of achter, geen schouder te hoog of te laag, geen heup te veel uitgestoken, geen oog te ver of te nabij op den grond gevestigd, of het scherpziend oog van den onderwijzer heeft het ontdekt; bij de verbetering in de houding is tevens de zoo noodige berisping gevoegd. Nergens wordt hij meer aan zijne ondergeschiktheid herinnerd dan in het gelid en nergens ook moet hij onverwijlder het gegeven bevel — (commando natuurlijk) — opvolgen. En dat de Duitschers het ook zoo schijnen begrepen te hebben, blijkt daaruit, dat zij, in weerwil van de hun te benijden oorlogsonderinding, eerst nu, de gedurende 8 à 10 maanden (tweemaal daags 2 à 2½ uur) beoefende „recrutenschool-exercitie” laten varen; dit alles pleit niet voor de aanprijzing van het door den Kapitein PRINS gewilde. Waren de menschen te veel afgestompt, dan zou men reeds veel eerder met de tot nu toe gevolgde oefeningswijze gebroken hebben. Wij beschouwen dan ook de exercitie als het krachtigste middel om de krijgstucht te bevorderen en hopen dan ook dat zoo de Compagnies-Instructie, ook wat het onderricht in de recrutenschool betreft, in alle consequentie zal worden doorgevoerd, iedere Compagnie Infanterie zich zal mogen verheugen in eenen Rekruten-Officier die juist met het oog op 't gevecht, voornamelijk het *drillen* (blz. 49) als een zeer voornaam gedeelte van zijnen werkkring zal beschouwen. Waar gezegd wordt, dat volgens de thans gevolgde methode der recrutenopleiding, in den eersten tijd na 't afexerceeren, houding en détails der exercitiën op onvoldoende wijze worden onderhouden, wenschen wij de vraag te stellen: wat draagt hiervan de schuld, toch zeker niet de tweehoofdige leiding?

Wij beweren dat om eenen reerut exercitie te leeren, een eindeloos geduld wordt gevorderd. Duizend- en meermalen worden aan dezelfde menschen, dezelfde op- en aanmerkingen

gemaakt en altijd moeten zij op nieuw door den onderwijzer herhaald worden. Nu heeft bijvoorbeeld de Bataljons-Adjutant bepaald dat, om te kunnen voldoen aan de positie van „op de plaats rust”, § 58 Recrutenschool, de man altijd de uitgestrekte rechterhand op den geweerriem houdt. Let men hier niet op, dan blijft de rechtersvoet niet meer voor, dan rust al spoedig de hand of arm op de tromp van het geweer, dan wordt de schako afgenomen en wordt het spoedig rustende schutterij, die voor het eerst onder de wapens komt. Wordt nu, nadat de recruten afgeëxerceerd zijn, door de onderwijzers niet op dergelijke kleine zaken gelet, dan is dit, aan de opvattingswijze van den leider te wijten. Let hij er *nu niet* op, heeft hij er vroeger niet op gelet dan zal hij er evenmin op letten wanneer de recruut onder zijne leiding de recruten-school beoefent. Het is niet het gevolg van de tweehoofdige leiding, maar wel — laten wij het maar eerlijk bekennen — omdat er niet altijd de hand aan gehouden wordt. Als b. v. de korporaals steeds eischt dat de soldaat, wanneer hij tot hem spreekt, eene flinke houding aanneemt, de onderofficieren dit van de korporaals en manschappen vorderen, en de Officieren hen ter verantwoording roepen als zij zien dat hier niet streng de hand aan wordt gehouden, dan kan men zeker wezen dat de gedurende den recruitentijd met moeite en inspanning verkregen houding bewaard zal blijven. Meestal wordt, en dit geldt het jongere kader vooral, tegen de moeite opgezien om altijd en altijd aanmerkingen te maken. Het weinige oudere personeel, dat de miliciens der jongste lichting bij ons in de Compagnie vinden, toont dikwijls niet de militaire begrippen te hebben, welke den jongeren ten goede moeten komen. Stonden, zooals in Duitschland, de nieuw aangekomenen tot de oudere manschappen der Compagnie als 1: 2, dan was dit heel iets anders. Het voorbeeld der ouderen zou dan mede gunstig werken. Nu moet die werking bijna uitsluitend van het kader komen. Wij hebben ons meermalen de vraag gesteld waarom het uiterlijk voorkomen, de groet, de houding van de bereden

Artillerie dikwijls zoo gunstig afsteekt bij de Infanterie. Behalve den langeren diensttijd schijnen de velerlei oefeningen waarvan de man veelal dadelijk het nut kan begrijpen, en de verantwoordelijkheid van den Batterij-Commandant, die, omdat hem het volkomen gezag gelaten wordt, deze verantwoordelijkheid kan dragen (Compagnies-instructie dus), hiervan de oplossing te kunnen geven. Dat hierdoor ook de ernst, die bij iedere oefening moet heerschen, op ongeunstelde wijze verhoogd wordt zal wel niet weersproken worden. Na deze korte uitwijding herhaal ik: houdt ieder meerdere de hand aan de houding enz. enz. van zijne ondergeschikten, roept men ze ter verantwoording wanneer zij ook buiten dienst, hetzij in de kazerne, hetzij daarbuiten, op welke wijze dan ook, te kort zijn gekomen, dan wordt het geleerde onderhouden.

Waar toch op blad. 52 gezegd wordt: „Niet te korten tijd „voor recrutenoefeningen beschikbaar, doch gebrek aan methode, „de twee verschillende Leiders bij de oefeningen, de mindere „zorg aan de vorming der Onderwijzers besteed, het mindere „toezicht, dat één Officier, in vergelijking van 4 à 8 Officieren, „op een bataljon miliciens kan oefenen, de mindere ervaring „van sommige Bataljons-Adjudanten, wien geheel ten onrechte „de gewichtigste tak der opleiding als het ware, *geheel* zelf- „standig is toevertrouwd, in al die redenen ligt o. i. de oorzaak „dat, in zekeren tijd steeds mindere resultaten, dan mogelijk „zijn, moeten worden verkregen.” Juist de zekere mate van zelfstandigheid waarin de Bataljons-Adjudanten zich mogen verheugen doet ons beweren dat hierdoor eer betere, dan mindere resultaten verkregen zullen worden. Vooreerst toch waarborgt de wensch van den Bataljons-Commandant om zijn Bataljon zoo geoefend mogelijk te zien, evenals de verantwoordelijkheid van den Regiments-Commandant om de slagvaardigheid van het Regiment te bevorderen, dat men als Bataljons-Adjutant personen aanwijst, waarvan men meent den waarborg te hebben, dat zij zich zullen beijveren om van die zelfstandigheid een goed oordeelkundig gebruik te maken.

Ten andere neemt men bij voorkeur Officiëren, die eenige jaren den Luitenant-rang bekleeden. De jongste Bataljons-Adjutant, voorkomende in de Ranglijst der officieren voor 1888, is bijna 10 jaar Luitenant. In dat tijdvak, om van geen langer te spreken, hebben verschillende chefs dezen officier kunnen beoordeelen. Vroeger was men in 10 jaar al kapitein.

Waarom dan ook door den schrijver met zekere geringschatting en weinig waardering over den werkkring van den Bataljons-Adjutant als leider bij het recruten-onderwijs gesproken wordt, kunnen wij, het spijt ons dit te moeten zeggen, van den gewezen Kapitein-Adjutant niet begrijpen. Meent de schrijver dan dat door den Bataljons-Adjutant ook niet met het kader dat bij het recruten-onderricht dienst zal doen (en dat is reeds veelal de Sectie-Commandant als hoofd, de Escouade-Commandant als hulponderwijzer), vóór de opkomst der miliciens, het onderricht wordt besproken en de behartigenswaardige wenken, voorkomende in de boekjes van de Kapiteins Jhr. VAN DER WIJCK (1) en VAN DER MEER, (2) worden toegelicht? Van mindere zorg (blz. 52) is dus geen sprake. De kader-exercitiën evenals de veelvuldige keeren, dat gedurende den winter het kader ter beschikking van den Bataljons-Adjutant wordt gesteld, zijn ook waarlijk voldoende tot practische voorbereiding.

Wij willen volstrekt niet beweren dat de Kapiteins, bij het onderwijs in de recruten-school enz. voortaan mindere resultaten zullen krijgen, maar wij houden vol, dat, zoo de resultaten verkregen worden in den zelfden tijd waarover nu de Bataljons-Adjutant mag beschikken, o. i. de leiders zeer tevreden kunnen zijn. Zij die nimmer recruten in de recruten-school enz. africhtten, zullen ondervinden, dat dit belangrijke gedeelte der militaire vorming hoogst moeilijk is. Van betere resultaten

(1) VAN DER WIJCK, Leiddraad voor den onderwijzer bij de exercitie der Recruten van het Wapen der Infanterie. Breda, BROESE & Co., 1885.

(2) VAN DER MEER, Methodisch onderricht in de Recruten-school der Infanterie, met aanduiding der lessen. 's Gravenhage, DE GEBROEDERS VAN CLEEF, 1886.

zwijg ik voorloopig, daar 't oordeel van den schrijver, behalve op redeneering, in hoofdzaak steunt op hetgeen hij in geschriften van onze bureu las en deze pas sinds korten tijd verandering in hunne opleidingswijze brachten.

Wij zijn genaderd tot blz. 55.

„C. Hoe de recruten oefeningen kunnen worden geregeld, „als het hoofdbezwaar daartegen — de oefening onder den „Bataljons-Adjutant — is opgeheven, en welke beginselen bij „de opleiding dienen te worden gevolgd.”

Aangezien veel van het in dit punt genoemde voor bespreking vatbaar is, meenen wij dit te moeten laten rusten, in aanmerking nemende dat het geschreven werd voor den Compagnies-Commandant. Bij het lezen ervan kwam ons echter meermalen de vraag op de lippen: Is het dan bij ons geen regel, dat de recruit, zoo hij *dienstdoende* wordt gebracht, kan voldoen aan de eischen door den Kapitein PRINS gesteld? Zoo neen, aan wien is dit dan te wijten? Volgens onze bescheiden meening aan hen, die met den Bataljons-Adjutant de zorg der opleiding deelden. Niet het stelsel, niet de twee- of veelhoofdige leiding, maar de ernstige opvatting van de niet minder ernstige taak geven de resultaten door den Kapitein PRINS voorgesteld. Wij beweren dat bijna iedere methode goed is, zoo zij maar oordeelkundig, consequent en met onverflauwden ijver wordt opgevat en uitgevoerd.

En het zal bij de steeds bestaande gedachtenwisseling aan dezen of genen gelukken om hier of daar wat meer of minder den klemtoon te doen vallen; men zal heden wat meer waarde aan het schieten, morgen wat minder hechten aan het marcheeren, men kan overmorgen aan den velddienst of pionierdienst wat meer tijd willen besteden, maar wat men ook wil en hoe men het ook opvat, zoo het niet met ernst wordt uitgevoerd zal het beste stelsel blijken niet te voldoen. Men keerde dan ook dikwijls tot het oude terug omdat de ondervinding dan leerde, dat het nieuwe (dat waar de klemtoon op gelegd werd) niet goed en het goede niet nieuw was. Wij zijn het met den

schrijver eens dat *de richting welke de recruit in den recruten-tijd krijgt*, de gewichtigste is van den geheelen dienstdtijd. Wilt hij echter aan de tot heden gevolgde richting de veelal op *redeneering* gegronde tekortkomingen, wordt ook hier weer aan tweehoofdige leiding schuld geweten, dan meenen wij hiertegen te moeten opkomen.

Had de schrijver met de hem eigen, gemakkelijke betoogtrant een pleidooi geleverd voor de opleiding van de recruten bij de Compagnie, omdat hij dit als een recht aanmerkt, dan hadden wij ons dadelijk aan zijne zijde geschaard. De onder-vinding zou dan leeren of deze zoo gewenschte toestand uitvoerbaar was. De mogelijkheid blijft toch bestaan, dat hij zich zelf kan veroordeelen. Door evenwel de gevolgde onderwijs-richting af te breken en dit meestal te doen op grond van *redeneeringen* en bij voorbaat te zeggen dat de toekomstige resultaten beter *zullen* en *moeten* zijn, dan meenen wij reeds nu tegen overdreven verwachtingen te moeten waarschuwen. In beginsel juichen wij de Compagnies-Instructie toe, al zien wij de vele bezwaren niet over het hoofd, welke zij met zich brengt. Zelfs in groote garnizoenen kost hare consequente doorvoering reeds veel moeite. Meermalen was de Kapitein alleen beschikbaar, om de vele en velerlei diensten welke men toch liefst aan Officieren toevertrouwt, te kunnen waarnemen. Krijgsraad, Cursus en Voorbereidende School, veelvuldige detacheringen zooals bij de Schietschool, Geweerwinkel, bij de Genietroepen, in Oldebroek enz. enz. zullen met de wacht, het piket, ziekte en verlof zich steeds doen gelden, terwijl de Krijgsschool en andere instellingen, die, bij detachering, Officieren soms jaren van het korps gevoerd houden, steeds hunnen invloed bij de Compagnies-Instructie zullen doen gevoelen.

Resumeerende hetgeen door ons in de voorgaande bladzijden werd aangetoond, komen wij tot de volgende conclusie:

- a. Dat het beginsel om de geheele opleiding der recruten, ALTHANS ALS PROEF, bij de Compagniën te laten niet anders

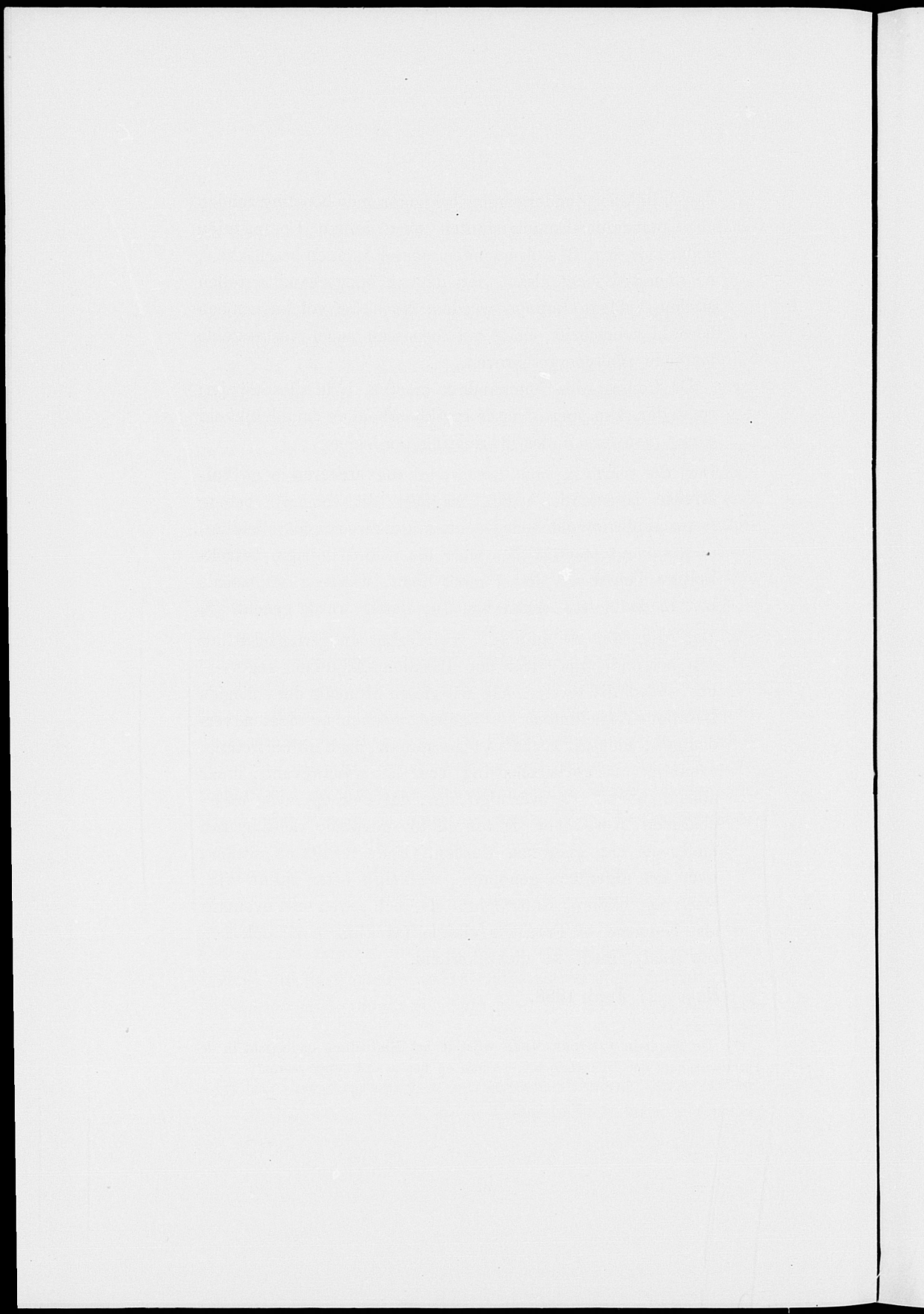
dan billijk is. Zonder eenige belemmerende bepaling zouden de Compagnies-Commandanten over hunne Compagniën gedurende b.v. 3 à 4 maanden moeten kunnen beschikken; na dien tijd moet alsdan aan de van hoogerhand te stellen eischen voldaan kunnen worden. Noch het volgen van een bepaald voorschrift, noch het toepassen eener vastgestelde methode zijn voorgeschreven.

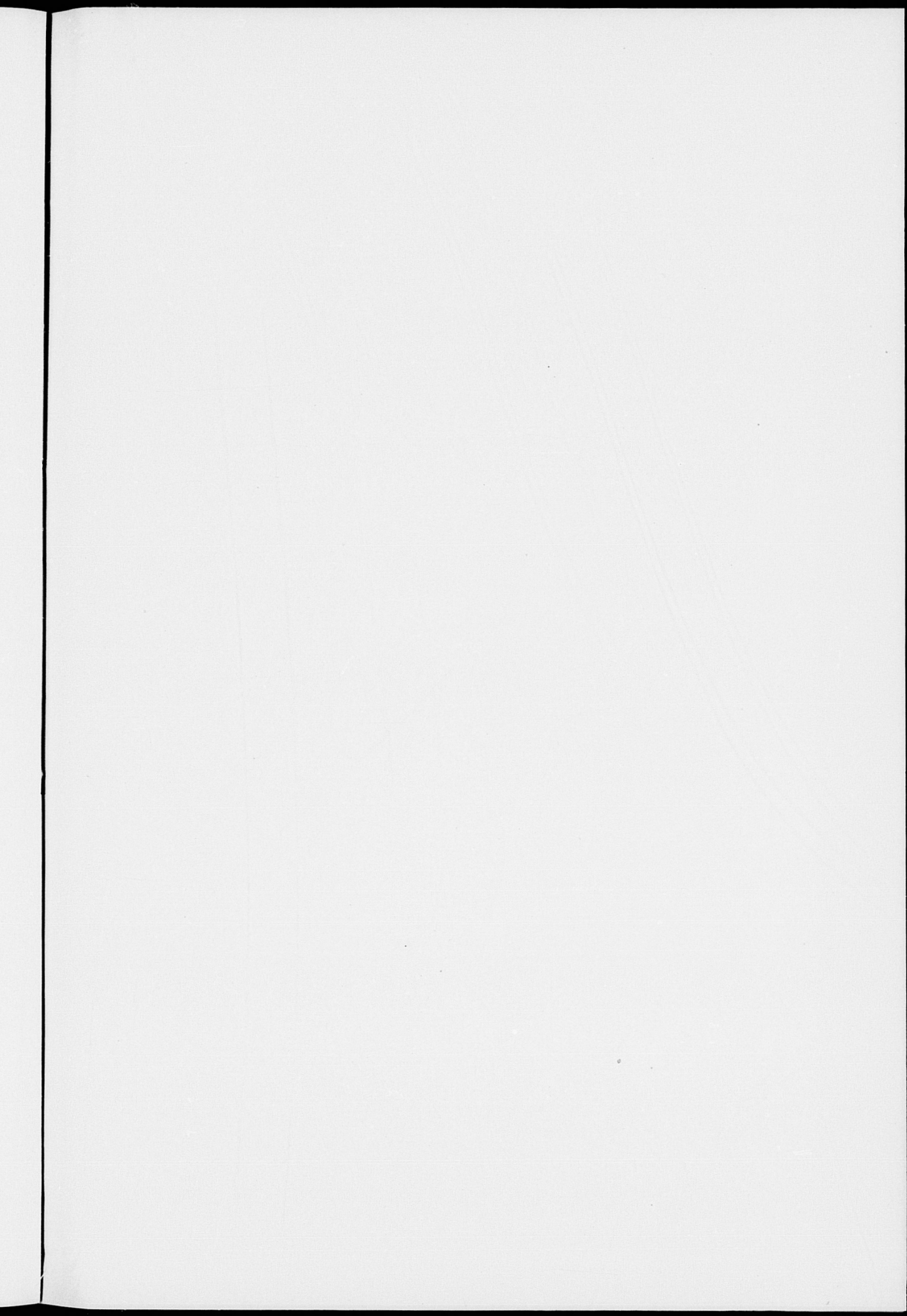
De Compagnies-Commandant moet o. i. in alles vrij zijn; eerst dan kan men over de bruikbaarheid en deugdelijkheid eener nieuwere onderwijs-richting oordeelen.

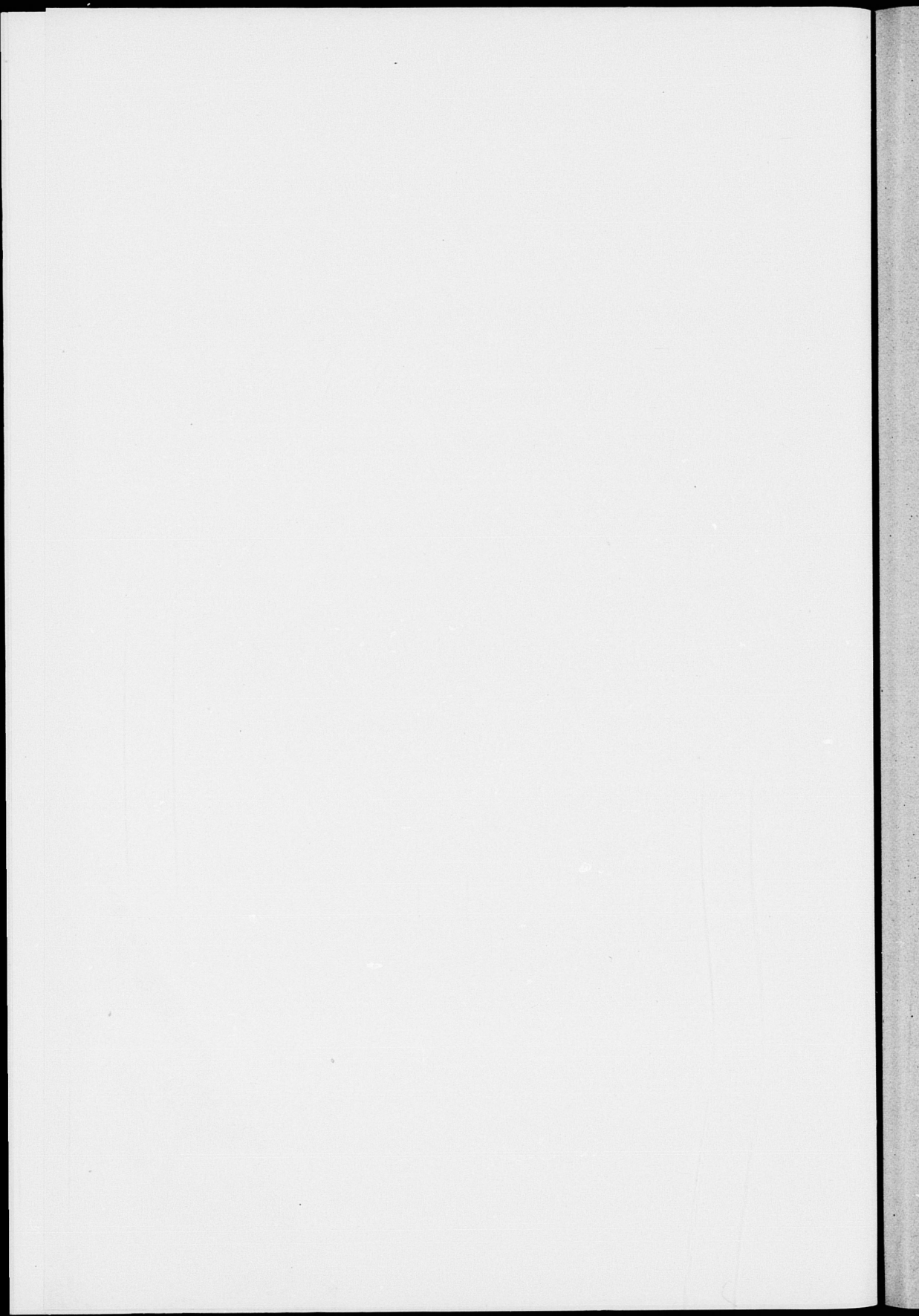
- b. Dat de schrijver aan het woord **afexerceeren** eene **volstrekte** beteekenis hecht, wanneer dit voor zijn betoog (meestal de onvoldoende, eentoonige, tweehoofdige leiding) te pas komt, terwijl dan weer dit woord in zijne **betrekkelijke** beteekenis dienst moet doen, wanneer dit, zooals b.v. in de laatste alinea blz. 70, nuttig wordt geacht. (*)
- c. Dat wij, om de mindere waardering en geringschatting van het onderwijs, door den Bataljons-Adjutant gegeven, ons -- en dit tevens naar wij gissen uit naam der collega's Bataljons-Adjutanten -- hebben meenen te moeten verdedigen, niet uit zucht tot tegenspraak, noch uit betweterij, evenmin uit geringschatting voor het geschrevene, maar alléén, omdat wij overtuigd zijn, dat ook op meer waardeerende wijze met de tot nu toe gevolgde richting van onderwijs kan gebroken worden. Of de resultaten alsdan, **over het algemeen** genomen, werkelijk beter zullen zijn, *moet* nog blijken. REDENEERINGEN toch geven ons, evenmin als Duitsche of Fransche citaten (al klinken zij ook nog zoo fraai), reeds NU die zekerheid.

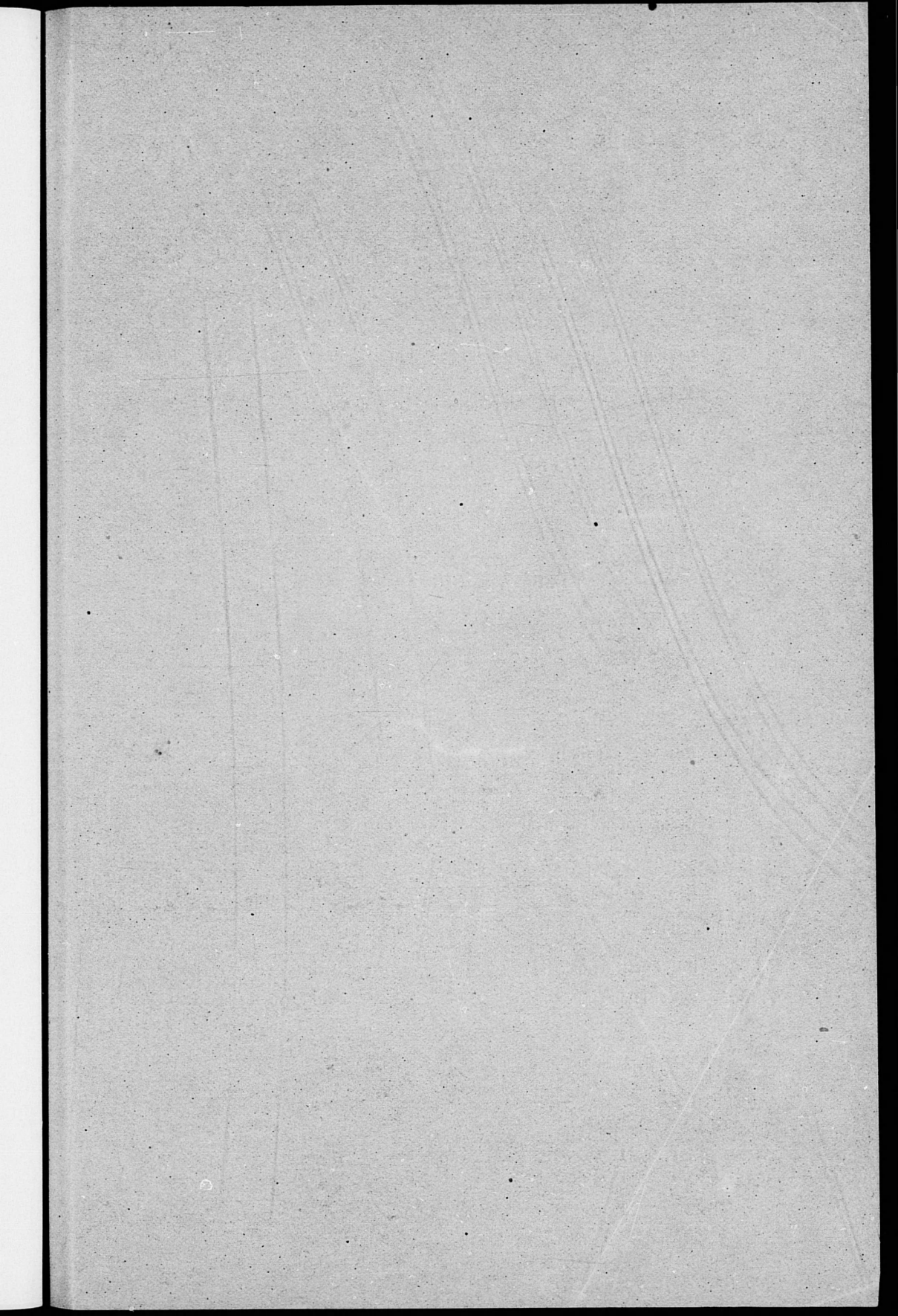
's Hage, 27 Juni 1888.

(*) De Kapitein VAN DER MEER wijst in het Methodisch onderricht in de recruten-school der Infanterie blz. 14 ook op het woord „afexereeren”.

UITGAVEN VAN DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

- Zakboekje voor den Officier te velde**, door W. ROOSEBOOM. *f* 2.90
- Veldzakboekje voor de Cavalerie**, door W. E. A. WUPPERMANN. *f* 1.--
- Vademecum voor Officieren van alle wapenen**, door
J. H. KROMHOUT *f* 4.50
- Gids voor Militie- en Schutterij-Officieren der Infanterie**, door
W. L. DE PETIT en H. C. BRANDT. Met kaarten en platen. *f* 1.80
- Gids voor den Milicien der Infanterie**, door W. L. DE PETIT
en H. C. BRANDT. Vierde verbeterde druk *f* 0.50
- Veldwerken en Forten**. Handleiding bij het onderwijs in de
versterkingskunst, door C. G. KAMERLING, Tweede vermeer-
derde druk *f* 0.30
- Het vervaardigen van Terreinschetsen op het oog en den pas**,
door C. G. KAMERLING *f* 0.50
- Dienst der Infanterie als Fortbezetting** door J. H. A.
NIERSTRASZ *f* 0.25
- Methodisch Onderricht in de Recrutenschool der Infanterie**,
door JAC. VAN DER MEER *f* 0.20
- De Artillerie-Cursus te Delft en de Militaire School te
Haarlem**, toegelicht door de Directeuren dier Inrichtingen. *f* 0.30